

*Черушева Галина Борисівна,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри філософії, права та соціально-гуманітарних дисциплін;
Пархоменко Вікторія Вікторівна,
кандидат економічних наук, доцент,
декан фінансово-економічного факультету;
Національна академія статистики, обліку та аудиту*

ГОСТЬОВА ЛЕКЦІЯ ЯК АКТИВНИЙ МЕТОД НАВЧАННЯ СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Система вищої освіти України, яка розвивається в умовах постійних соціальних перетворень у суспільстві та євроінтеграційних процесів, потребує якісних змін, зокрема у соціально-психологічній підготовці управлінських кадрів. Переосмислення ролі керівника в управлінні організацією спонукає до пошуків нових підходів та впровадження різних механізмів соціально-психологічного впливу для досягнення високої результативності.

Закономірним є підвищені вимоги до особистості управлінця, здатного до критичного і творчого мислення, адаптивного до соціально-економічних змін, мобільного у прийнятті оперативних та ефективних рішень. Сьогодні роботодавці все частіше висловлюють думку про непідготовленість молодих спеціалістів до роботи в реальному бізнесі, відірваність теоретичних знань від практики. Управлінці нового часу мають володіти не тільки високим професіоналізмом, а й певними індивідуально-психологічними властивостями й характеристиками. Тому вища освіта повинна стати важливим дійовим осередком соціалізації та розвитку особистості на засадах культурних й духовних цінностях суспільства [3].

Сучасні вимоги до якісного рівня освіти передбачають використання активних методів навчання, що сприяють активізації процесу учіння, формування у здобувачів освіти інтересу до дисципліни, її осмислення у контексті майбутньої професійної діяльності, творчого самостійного пошуку шляхів розв'язання практичних завдань. Одним із таких методів є гостьова лекція, яка поширена в системі вищої освіти.

Запрошення на лекційні, практичні заняття та тренінги провідних науковців й досвідчених практиків, управлінських кадрів сфери бізнесу та державних адміністративних структур, роботодавців та експертів галузі сприяє як набуттю професійних компетенцій, так і формуванню лідерських якостей, розвитку креативного мислення, генеруванню творчих ідей тощо. Гостьові лекції допомагають усвідомити зв'язок теоретичного знання з практикою, спонукають здобувачів освіти до активної розумової діяльності, творчого процесу, підвищують рівень засвоєння матеріалу, сприяють професійному зростанню. На гостьових зустрічах студенти мають можливість ознайомитись з актуальними

проблемами управлінської діяльності, зокрема новітніми тенденціями в системі державного управління

Така співпраця з різними категоріями спеціалістів збагачує освітній процес, сприяє підвищенню соціально-психологічної готовності до реальних викликів у професійній сфері й впливає на якість управлінських дій. Водночас робота з гостьовими лекторами та професіоналами-практиками значною мірою підвищує статусний рівень (репутацію) ЗВО у підготовці конкурентоспроможних фахівців.

Вже доброю традицією у Національній академії статистики, обліку та аудиту стало проведення гостьових лекцій, що сприяє налагодженню співробітництва між закладами та комунікації науковців, студентів та викладачів. Так, на засадах співпраці кафедри філософії, права та соціально-гуманітарних дисциплін та Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України в рамках вивчення курсу «Психологія управління» магістранти освітньої програми «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності», зустрілися з доктором психологічних наук, професором, провідним науковим співробітником Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, членом Виконавчої Дирекції Української Асоціації організаційних психологів та психологів праці (УАОППП) Оксаною Креденцер, яка започаткувала та активно досліджує інноваційний напрям з психології внутрішньоорганізаційного підприємництва.

Темою гостьової лекції для обговорення стала «Економічна психологія та поведінкова економіка: як емоції впливають на економічні рішення».

Предметом розмови були актуальні проблеми економічної психології, роль економічної свідомості та економічної поведінки у їх взаємозв'язку, як впливових чинників економічної активності суб'єктів управління.

Спікер познайомила аудиторію з багатьма цікавими аспектами з когнітивної психології, концептуальними положеннями теорії прийняття рішень та поведінкової економіки. Лектор представила авторів найбільш вагомих здобутків в галузі економічної психології, що були відзначені Нобелівською премією, та їх внесок у теорію поведінкових фінансів. Зокрема обґрунтувала доцільність застосування психологічної методики в економіці на основі наукових розробок лауреата Нобелівської премії Деніеля Канемана у побудові зв'язку між економікою та психологічним аналізом процесу прийняття рішень. Його емпіричні результати та теоретичні ідеї мали важливе значення для створення та швидкого розвитку нового напрямку в поведінковій економіці».

На завершення студентам були запропоновані діагностичні вправи Q&A-сесія, під час якої вони мали змогу не тільки поставити запитання спікеру, а й поділитись власним баченням перспектив застосування знань економічної психології в подальшій професійній діяльності.

Наявність в аудиторії лектора-науковця значно пожвавило заняття, спонукало здобувачів порівнювати, оцінювати, аналізувати процеси з різних сторін, сприймати різні точки зору які взаємодоповнювали одна одну. Високий

професіоналізм, педагогічна майстерність та компетентність науковця, дозволили доступно розкрити основні питання *поведінкової економіки*.

Предметом розмови другої зустрічі була проблема психології управління «Формування управлінської команди».

Особливу увагу лектор зосередила на різних підходах щодо сутності поняття управлінська команда організацій та видах команд, ролі командної роботи у менеджменті.

Інтерактивний підхід у взаємодії зі студентами сприяв їх активізації в обговоренні ключових питань теми. Студенти на основі асоціативного мислення висловлювали власне розуміння поняття «команда» із визначенням основних характеристик даного феномену. У ході обговорення піднімалися питання змісту та напрямів командної роботи, її рольової структури та функцій лідера, особливостей стилю управління.

На основі аналізу діяльності різних організацій спікер розкрила основні підходи та структурні складові процесу командоутворення (Team building), зокрема: формування і розвиток навичок командної роботи (team skills), як основи командного менеджменту; формування командного духу (team spirit); формування команди (teambuilding) – механічні дії по підборі, оптимізації структури команди та функціонально-рольового розподілу. Творчу дискусію викликало питання типології ролей та їх розподілу в команді. Лектор запропонувала студентам пройти тест Белбіна «Ролі в команді».

Під час лекції було презентовано авторські техніки роботи. Інформативний матеріал доповнювався цікавою, змістовною мультимедійною презентацією.

Розкриття основних положень теми через призму досягнення науки та різноманітні парадигми психології управління, актуалізація проблем сучасного управління, узагальнення практичного досвіду організацій викликало жвавий інтерес, позитивні враження, зацікавленість, відповідну розумову й поведінкову реакцію магістрантів. Цінним елементом зустрічі було надання практичних рекомендацій щодо використання основних теоретичних положень у сфері управлінської діяльності.

Не менш цікавою була зустріч майбутніх управлінців зі стейкхолдером, заступником начальника Бориспільської районної військової адміністрації Андрієм Синяковим, який зосередив увагу на ролі психологічного знання в системі управління. В рамках зустрічі спікер охарактеризував особливості командної роботи в органах державної адміністрації та стилю управління в кризових ситуаціях, зокрема в умовах війни.

На прикладах роботи колективу Бориспільської районної військової адміністрації гість розкрив креативні підходи щодо психологічної допомоги, виходу зі стресових ситуацій, подоланню тривоги та емоційного виснаження, підкреслив роль комунікативної компетентності управлінців, враховуючи широкий спектр комунікації як всередині трудового колективу, так і в системі зовнішніх зав'язків. Студенти мали змогу поставити питання, висловити свої

думки, зробити певні висновки. Як настанова майбутнім керівникам, прозвучала ключова теза: «*Хочеш управляти людьми, навчись управляти собою*».

Активність здобувачів вищої освіти, їхня зацікавленість у таких зустрічах мотивує колектив кафедри продовжувати практику проведення гостьових лекцій.

Таким чином можна зробити висновки:

- такий вид діяльності сприяє налагодженню співпраці між закладом вищої освіти, науковими установами, органами державного управління;
- проведення гостьових лекцій є важливим інструментом для забезпечення якісної підготовки здобувачів освіти майбутніх фахівців;
- гостьові зустрічі стимулюють активний розвиток особистості, впливають на формування професійної та наукової активності;
- забезпечують діалогічне проблемне навчання, яке найбільш повно розкриває сутність процесів творчої взаємодії викладачів і студентів на основі «суб'єкт-суб'єктних» відносин.

Список використаних джерел

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: [навч. посібн.] Київ: Академвидав, 2004. 320 с.
2. Дяченко-Богун М. Активні методи навчання у вищому навчальному закладі. Вісник педагогічної майстерності. 2014. Вип.№14. С. 74-76.
3. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки. (2020). Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini02-10-2020.pdf> (дата звернення: 02.01.2022 р.)